

УДК 339.9:339.166.5 DOI: [https://doi.org/10.31617/zt.knute.2019\(103\)07](https://doi.org/10.31617/zt.knute.2019(103)07)

УМАНЦІВ Галина к. е. н., доцент, доцент кафедри обліку та оподаткування Київського національного торговельно-економічного університету
E-mail: guman27@ukr.net
ORCID: 0000-0002-5410-1363 вул. Кіото, 19, м. Київ, 02156, Україна

МАРТИНІВ Ірина к. е. н., молодший науковий співробітник науково-дослідної частини Київського національного торговельно-економічного університету
E-mail: martyniv.irina@gmail.com
ORCID: 0000-0002-3811-683X вул. Кіото, 19, м. Київ, 02156, Україна

ГЛОБАЛЬНИЙ ВИМІР РОЗВИТКУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ*

Проаналізовано сучасні тенденції розвитку сфери інтелектуальної власності. Досліджено глобалізаційний вимір процесів формування інтелектуальної власності та розкрито місце України у цих процесах. Систематизовано показники міжнародних рейтингів, які відображають динаміку інтелектуально-інноваційної діяльності країн. Розглянуто роль українських суб'єктів на світовому ринку інформаційних технологій та динаміку показників, пов'язаних з використанням інтелектуальної власності.

Ключові слова: інтелектуальна власність, глобалізація, роялті, інформаційні технології.

Уманцев Г., Мартынив И. Глобальное измерение развития интеллектуальной собственности. Проанализированы современные тенденции развития сферы интеллектуальной собственности. Исследовано глобализационное измерение процессов формирования интеллектуальной собственности и раскрыто место Украины в этих процессах. Систематизированы показатели международных рейтингов, отражающих динамику интеллектуально-инновационной деятельности стран. Рассмотрены роль украинских субъектов на мировом рынке информационных технологий и динамика показателей, связанных с использованием интеллектуальной собственности.

Ключевые слова: интеллектуальная собственность, глобализация, роялти, информационные технологии.

Постановка проблеми. Сучасна концепція розвитку економіки та суспільства уособлює у собі Четверту промислову революцію («Індустрія 4.0»), яка характеризується переходом від звичайної автоматизації виробництва та використання інформаційних технологій у виробництві до об'єднання в мережу ресурсів, інформаційних потоків, об'єктів та людини. Саме тому господарська діяльність вітчизняних підприємств в умовах постіндустріалізації економіки постійно модернізується та змінюється, зокрема в частині створення та використання

* Стаття підготовлена у межах виконання науково-дослідної роботи «Облікове забезпечення управління вартістю бізнесу» (номер державної реєстрації 0118U000131).

© Уманців Г., Мартинів І., 2019

об'єктів інтелектуальної власності. Концепція Індустрії 4.0 полягає у підвищенні зв'язаності мереж, що використовують речі та Інтернет-послуги через кібер-фізичні системи (тобто фізичні речі, які контролюються дротовими і бездротовими комп'ютерними алгоритмами за допомогою штучного інтелекту для активізації автоматизованих дій) [1; 2]. Завдяки цьому зростають витрати на процеси досліджень та розробок інновацій (НДДКР), що обумовлює активізацію інноваційної діяльності на підприємствах усіх сфер та галузей, розвивається ринок інтелектуальної власності, підвищуються показники експорту та імпорту роялті та інших послуг, пов'язаних з використанням інтелектуальної власності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналізуючи праці науковців стосовно проблем становлення та розвитку інтелектуальної власності, встановлено, що глобалізаційні фактори істотно впливають на динаміку та вектор процесів, пов'язаних з розробкою та використанням об'єктів, що є результатом креативної діяльності. Проблеми становлення та розвитку інтелектуальної власності в умовах глобалізації досліджено у працях українських та закордонних вчених. Особливості розвитку Індустрії 4.0, яка характеризується широким впровадженням конвергентних технологій, відображені у науковій праці Р. Бурітта, К. Кріста [1], В. Буданова [2]. Оцінку стану сфери інновацій в Україні надано у працях В. Гейця [3], Т. Кваші, Т. Писаренко [4], І. Репіної [5]. Аналізу специфіки цифрових технологій, які обумовлюють зміни характеру праці, компетенцій людських ресурсів, специфікації прав власності, створення вартості та бізнес-моделей господарювання, присвячено публікації О. Гриценко [6]. Глобалізаційні процеси, пов'язані із розвитком ринку інтелектуально-інформаційних технологій, стали предметом досліджень А. Мазаракі, М. Бойко, А. Охріменко [7], С. Мельниченко [8], Т. Дейнеки [9]. Окремі аспекти, пов'язані із дослідженням інвестицій в інноваційну діяльність у вигляді венчурного капіталу, висвітлено у наукових працях О. Фоміної [10]. Дослідження місця України на світовому ринку високотехнологічних послуг здійснено Т. Мельник [11].

Зважаючи на існуючий науковий доробок з обраного напряму дослідження, постійні трансформаційні процеси та стрімкий розвиток сфери інтелектуальної власності, виникає потреба у постійному дослідженні основних тенденцій як світового, так і вітчизняного ринків інтелектуальної власності. Це надає можливість оперативно аналізувати тенденції розвитку сфери інтелектуальної власності, показники глобальних індексів України у світовому рейтингу, визначати переваги та недоліки обраного курсу інноваційного розвитку нашої країни, розміри інвестицій в інноваційні проекти з метою виявлення попиту інвесторів на результати інтелектуальної діяльності, капіталізації отриманих результатів інтелектуальної діяльності у складі нематеріальних активів підприємств, завдяки чому відслідковується динаміка до збільшення ринкової вартості вітчизняних підприємств саме за рахунок нематеріальної складової.

Метою статті є дослідження основних тенденцій розвитку ринку інтелектуальної власності у глобальному просторі.

Матеріали та методи. Теоретико-методологічною основою статті є наукові праці українських та зарубіжних вчених з проблем розвитку інтелектуальної власності, матеріали цілого ряду аналітичних, дослідницьких структур, а також звіти провідних компаній світу. Вагома частка статистично-інформаційного забезпечення окреслених питань завдячує статистичним виданням Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ), Державної служби статистики України та доповідям експертів міжнародних рейтингів *Global Innovation Index*, *Bloomberg Innovation Index*, *Global Competitiveness Index*, *Innovation Union Scoreboard*, *Global Talent Competitiveness Index*.

З метою узагальнення основних показників глобальних індексів та рейтингів використано методи наукового пізнання – аналіз, синтез, дедукцію та індукцію, порівняння, узагальнення та систематизації, табличні та графічні методи. Системний підхід застосовано для створення комплексного підходу до аналізу ринку інтелектуальної власності у глобальному вимірі.

Результати дослідження. Глобальне проникнення інформаційних технологій у всі сфери життя на основі розвитку мережі Інтернет, цифрових баз, поширення нейрокомп'ютерної інтеграції поступово перетворюється на домінуючий тренд світового розвитку [8, с. 6–9]. Формування єдиного інформаційного простору перетворюється на визначальний фактор глобалізації. Йдеться про те, що виникнення інформаційної глобалізації пов'язане з розвитком інтелектуально-інформаційних технологій [6, с. 80–85; 9, с. 174–185]. При цьому стає очевидним, що «поширення технологічних мегатрендів є результатом глобалізації» [7, с. 15].

Активізація інтелектуально-інноваційної діяльності з подальшою комерціалізацією об'єктів інтелектуальної власності та позитивні зрушення в економіці відображена у міжнародних рейтингах, найбільш авторитетними серед яких є Глобальний індекс інновацій (*Global Innovation Index*), Індекс інноваційного розвитку агентства *Bloomberg* (*Bloomberg Innovation Index*), Глобальний індекс конкурентоспроможності (*Global Competitiveness Index*), Інноваційний індекс Європейського інноваційного табло (*Innovation Union Scoreboard*), Глобальний індекс конкурентоспроможності талантів (*Global Talent Competitiveness Index*) (табл. 1) [12, с. 39].

Проаналізувати особливості впливу інновацій на ВВП можна за допомогою рейтингу *Bloomberg Innovation Index*, який враховує інтенсивність досліджень та розробок, додану вартість продукції, продуктивність економіки, ефективність інтелектуальних сфер. У 2016 р. зазначений рейтинг очолювали Південна Корея, Німеччина, Швеція, Швейцарія, Японія, Сінгапур, Фінляндія, США, Данія та Франція. Показово при цьому, що ВВП Південної Кореї у 2015 р. збільшився на 2,3 %,

Німеччини – на 1,7 %, Швеції – на 4,1 %, Сінгапура – на 2,1 %. У цьому ж рейтингу Україна перебувала на 41 місці, між Латвією та Болгарією [13]. Водночас, протягом 2017–2018 рр. позиції України у рейтингу *Bloomberg Innovation Index* мають негативну динаміку (табл. 2).

Таблиця 1

**Глобальні лідери у сфері інновацій за регіонами у 2018 р.
(за даними *Global Innovation Index*)**

Регіон	Країна	Показник	Середній по регіону
Північна Америка	США	59,81	56
	Канада	52,98	
Європа	Швейцарія	68,40	47
	Нідерланди	63,32	
	Швеція	63,08	
Західна Африка та Західна Азія	Ізраїль	56,79	34
	Кіпр	47,83	
	ОАЕ	42,58	
Південно-Східна Азія, Східна Азія та Океанія	Сінгапур	59,83	44
	Республіка Корея	56,63	
	Японія	54,95	
Латинська Америка та Карибський басейн	Чилі	37,79	30
	Коста-Ріка	35,72	
	Мексика	35,34	
Африка від Сахари до півдня	Південна Африка	35,13	25
	Маврикій	31,31	
	Кенія	31,07	
Центральна та Західна Азія	Індія	35,18	28
	Іран	33,44	
	Казахстан	31,42	

Джерело: [12, с. 39].

Таблиця 2

**Глобальний інноваційний індекс
Bloomberg Innovation Index для України**

Показник	2017	2018
Загальний ранг	42	46
Витрати на НДДКР у співвідношенні до ВВП	44	47
Технологічні можливості	47	48
Продуктивність праці	50	50
Кількість високотехнологічних підприємств	34	32
Ефективність вищої освіти	4	21
Концентрація дослідників	44	46
Патентна активність	27	27

Джерело: [4, с. 10].

Слід звернути увагу на те, що у 2018 р. показник ефективності вищої освіти в Україні, за рейтингом *Bloomberg Innovation Index*, зріс більше ніж у 5 разів. Попри зменшення показника кількості високо-технологічних підприємств прослідковується позитивна динаміка збільшення витрат на НДДКР у співвідношенні до ВВП. За даними рейтингу *Global Competitiveness Index*, на сьогодні найбільшу кількість коштів на дослідження та розробки виділяють США, які щорічно витрачають на науку 405 млрд дол. США (до 2,7 % ВВП). За розмірами фінансування науково-дослідної роботи за США слідує Китай, що витрачає 338 млрд дол. США на рік (2,1 % ВВП), Японія виділяє 160 млрд дол. США (3,67 % ВВП). Водночас, в Україні у 2015 р. на дослідження виділено 16 млрд грн (0,8 % ВВП), що забезпечило їй 76 місце у світі за обсягом інвестицій у наукові дослідження [14].

За даними звіту Світового економічного форуму про глобальну конкурентоспроможність (*The Global Competitiveness Report*) 2016–2017 рр., Україна опустилася на шість позицій у рейтингу і посіла 85 місце серед 138 досліджених країн. Очолує ж рейтинг уже восьмий рік поспіль Швейцарія. За його ж даними 2017–2018 рр., Україна піднялася на 4 позиції в рейтингу й посіла 81 місце серед 137 досліджуваних країн. На одну позицію нижче розташувався Бутан, а на 80 позицію перемістилася Бразилія. Казахстан та Польща за цей період погіршили свої позиції за показниками конкурентоспроможності й посіли у загальному рейтингу 57 та 39 місця відповідно. Молдова навпаки помітно покращила свій рейтинг й перемістилася з 100 місця на 89 [4; 15].

Оскільки рейтинг *Global Competitiveness Index* формується із декількох підіндексів, варто проаналізувати ті, що безпосередньо стосуються сфери інтелектуальної власності. Відтак, у 2017–2018 рр. відбулося падіння на 9 позицій показника за підіндексом «Інновації», в якому Україна посіла 61 місце. Найбільше падіння відзначено за критеріями «Державні закупівлі новітніх технологій і продукції» – з 82 на 96 позицію рейтингу, «Взаємозв'язки університетів з промисловістю у сфері НДДКР» – з 57 на 73 позицію. Натомість за критерієм «Наявність учених та інженерів» Україна піднялася з 29 місця у 2016 р. на 25 у 2017–2018 рр. [4, с. 12].

Згідно з даними доповіді «Європейське інноваційне табло 2017» значення показника Інноваційного індексу (*Innovation Union Scoreboard*) для України у 2016 р. становило 28,9 %, що свідчить про падіння на 4,2 % порівняно з 2010 р. Україна належить до групи країн «повільні інноватори» [16] (усі країни, що входять до табло залежно від значень узагальнюючого індексу, об'єднані у чотири групи: «інноваційні лідери», «сильні інноватори», «помірні інноватори» та «повільні інноватори» [4, с. 12]). Попри це, в Україні спостерігається позитивна динаміка щодо кількості промислових зразків, обсягу експорту знаннємістких послуг та зростання кількості міжнародних спільних публікацій. Запорукою цього є, передусім, збільшення витрат на НДДКР (табл. 3).

**Витрати на виконання НДДКР в Україні
(у фактичних цінах) у 2010–2017 рр., млрд грн**

Рік	Усього,	У тому числі на виконання		
		наукових досліджень		науково-технічних (експериментальних) розробок
		фундаментальних	прикладних	
2010	8107,1	2175,0	1589,4	4342,7
2011	8513,4	2200,8	1813,9	4498,7
2012	9419,9	2615,3	2023,2	4781,4
2013	10248,5	2698,2	2061,4	5488,9
2014*	9487,5	2452,0	1882,7	5152,8
2015*	11003,6	2460,2	1960,6	6582,8
2016*	11530,7	2225,7	2561,2	6743,8
2017*	13379,3	2924,5	3163,2	7291,6

* Без урахування тимчасово окупованих територій.

Джерело: [17].

Згідно із даними, наведеними у табл. 3, відмічається помітне збільшення витрат на виконання НДДКР в Україні. При цьому найбільшу частку таких витрат (у середньому 50 %) займають витрати саме на науково-технічні (експериментальні) розробки.

Наразі глобальною тенденцією є зростання витрат на НДДКР з метою створення та подальшої комерціалізації наукових знань. Відбувається зростання не лише абсолютних витрат на НДДКР, а й відносних, тобто їх частки у ВВП. У 2000–2011 рр. у країнах ОЕСР наукомісткість ВВП зросла з 2,17 % до 2,4 %, у країнах ЄС – з 1,74 % до 1,98 %, у Китаї – з 0,9 % до 1,98 %, тобто більше, ніж удвічі [3; 18]. Частка витрат на НДДКР у 2005–2014 рр. у світі загалом належала таким напрямкам бізнесу, як комп'ютери та електроніка, охорона здоров'я, автомобільний транспорт, промислове виробництво, програмне забезпечення та Інтернет, хімічна промисловість та енергетика, аерокосмічна та оборонна промисловість, товари широкого вжитку, телекомунікації та ін. У 2016 р. найбільшу частку сукупних витрат на НДДКР у ВВП мали Швеція (3,25 %), Австрія (3,09 %), Німеччина (2,94 %), Данія (2,87 %), Фінляндія (2,75 %) [5, с. 20].

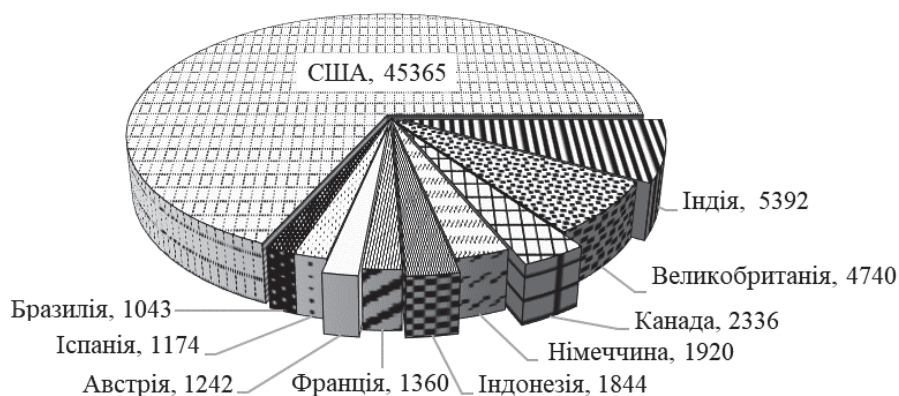
Результати аналізу щорічної доповіді американської дослідницької компанії *Strategy& «Global Innovation 1000»* за 2018 р. свідчать, що загальний світовий обсяг витрат на НДДКР збільшився на 11,4 % та досяг рекордного рівня у 782 млрд дол. США, що відображає збільшення витрат на НДДКР у всіх регіонах і майже в усіх галузях промисловості. Виокремлюючи високоефективних новаторів, встановлено, що 88 компаній, які належали до такої групи у 2017 р., мали зростання у 2,6 раза більше, ніж інші компанії рейтингу «*Global Innovation 1000»*

з 2012 по 2017 р., і зростання ринкової капіталізації у 2,9 раза. Водночас, інтенсивність витрат на НДДКР була нижчою, ніж їх галузева медіана. Прикладом таких компаній є *Apple, Stanley Black&Decker, Adidas* та ін. [19].

Цілковито обґрунтованим є підхід О. Фоміної, яка зазначає, що однією з форм інвестування в інноваційну діяльність є венчурний капітал, що інвестується у проекти з високим ступенем ризику (особливо капітал, інвестований у новостворене підприємство або в розширення бізнесу вже існуючої компанії в обмін на її акції). Попри наявність великого ступеня ризиковості (оскільки кошти надаються на безповоротній, безвідсотковій основі і не можуть бути вилучені протягом усього терміну дії договору), венчурне інвестування є одним із найбільш прибуткових [10, с. 13].

Із розвитком ринку венчурного капіталу у нашій країні спостерігаються позитивні зрушення, які характеризуються попитом на венчурне фінансування – у 2017 р. цей ринок становив близько 300 млн дол. США, що втричі більше, ніж у 2016 р. У 2017 р., порівняно з 2016 р., відбулось у 2,5 раза більше продажів на венчурному ринку [20]. До найвідоміших венчурних фондів та компаній, які працюють в Україні, слід віднести *Western NIS Enterprise Fund*, що за 10 останніх років профінансував 31 інноваційне підприємство України на загальну суму 150 млн дол. США; *Ukrainian Growth Funds (UGF)* інвестував близько 55 млн у 75 компаній; Фонд прямих інвестицій «Україна», який надав фінансову допомогу 31 підприємству на суму понад 22,5 млн дол. США [5, с. 21–22].

Іноземні інвестори звернули увагу на Україну як на новий технологічний ринок з можливостями розвитку новітніх технологій та оптимізації бізнес-процесів, на якому розпочали свою діяльність відомі стартапи, серед яких *Viewdle, Pikaba.com, Mashable, modnaKasta, APCT, Preply, SendPulse, Zakaz.ua* та ін. У 2017 р. в Україні налічувалося 219 стартапів, що дозволяє нашій країні посідати 42 місце серед 186 країн (за даними світового рейтингу *Startup Ranking*). ТОП-10 за кількістю стартапів представлено на *рис. 1* [5, с. 24].

Рис. 1. Країни-лідери за кількістю стартапів

Джерело: побудовано авторами за даними [5, с. 24].

У дослідженні, проведеному Європейським патентним офісом спільно з Офісом інтелектуальної власності ЄС у 2016 р., зазначається, що за результатами діяльності галузей, в яких торгівлі інтелектуальної власності відведено домінуючу роль, відзначаються високі показники імпорту (85 %) та експорту (93 %), при цьому сальдо торговельного балансу сягає 96,4 млрд євро протягом 2011–2013 рр. Варто зазначити, що торгівля об'єктами інтелектуальної власності в ЄС виявилася стійкою до економічної кризи та навіть демонструє зростання показників порівняно з 2010 р. [21].

Середній обсяг експорту з України роялті та інших послуг, пов'язаних з використанням інтелектуальної власності, протягом 2011–2014 рр. становив 97,4 млн дол. США, у 2015–2017 рр. знизився до 36,1 млн; а темпи зростання у 2012–2014 рр. та у I кв. 2018 р. (до попереднього періоду) перевищували 100,0 %, у 2015–2017 рр. стали менше 100 % (у 2015 р. – лише 52 %) [4, с. 70]. У структурі експорту високотехнологічних послуг за 2017 р. роялті та інші послуги, пов'язані з використанням інтелектуальної власності, склали 28,1 млн дол. США, тобто 0,27 % загального обсягу України щодо зовнішньої торгівлі послугами [11, с. 31].

Одним із способів використання об'єктів інтелектуальної власності є ліцензування, яке передбачає повне або часткове передавання майнових прав на об'єкти інтелектуальної власності. Кількість зареєстрованих ліцензійних договорів, якими оформлюється такі відносини між суб'єктами господарювання, також є одним із показників, що відображає ситуацію на ринку інтелектуальної власності. З 2010 р. в Україні спостерігається досить стабільна динаміка щодо реєстрації ліцензійних договорів (рис. 2).

Рис. 2. Динаміка кількості ліцензійних договорів в Україні у 2010–2017 рр.

Джерело: побудовано авторами за даними [22].

Аналіз даних рис. 2 показує, що у 2017 р. в Україні зареєстровано на 12 % договорів щодо розпорядження майновими правами на об'єкти промислової власності більше, ніж у 2010 р. Інформацію про зареєстровані договори щодо розпорядження майновими правами на об'єкти промислової власності в Україні деталізовано у табл. 4.

Таблиця 4

**Динаміка кількості реєстрації в Україні договорів
щодо розпорядження майновими правами
на об'єкти промислової власності [22]**

Вид договору	Винаходи				Корисні моделі				Промислові зразки				Знаки для товарів і послуг			
	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017
Усього	223	179	148	122	197	121	111	116	70	107	70	125	1395	1679	1823	1747
Невиключні ліцензії	5	1	3	3	13	2	4	15	4	3	4	15	133	74	50	119
Виключні ліцензії	4	–	4	3	6	3	2	6	1	1	1	2	54	30	31	22
Одиничні ліцензії	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	3	–	2	1
Передача права	75	103	96	94	55	51	55	69	65	103	62	108	1205	1575	1740	1605
«Відкриті» ліцензії	139	75	45	22	123	65	50	26	–	–	3	–	–	–	–	–

Проведений на основі результатів досліджень Асоціації «IT Ukraine» та Офісу ефективного регулювання (BRDO) аналіз свідчить, що сфера інформаційних технологій України є другою найбільшою галуззю з експорту послуг, яка забезпечує при цьому 20 % усього обсягу експорту послуг. Саме ІТ-компанії сплатили до бюджету нашої країни у 2017 р. понад 4,1 млрд грн податків. Зважаючи на те, що більшість фахівців у ІТ-сфері ведуть свою діяльність на спрощеній системі оподаткування та зареєстровані як фізичні особи-підприємці, надходження до бюджету від сплати єдиного податку таких фахівців перевищує 3,2 млрд грн. При цьому 80–85 % витрат ІТ-компаній нашої країни припадає саме на оплату праці [23]. За даними *IT Outsourcing News*, у 2015 р. близько 100 тис. українських програмістів формують висококваліфіковані команди на світовому ринку [24].

У 2017 р. на вітчизняному ринку нараховувалося більше 127 тис. фахівців [23]. Найбільше всього ІТ-фахівців з України залучають США – 80 % усієї кількості. Серед таких компаній *Cisco* (транснаціональна компанія, яка спеціалізується на розробці та продажу сітьового обладнання), *Oracle* (друга за величиною доходу компанія-виробник програмного забезпечення) [24–26]. Азійськими представниками, які залучають українських ІТ-фахівців, є *Rakuten* (японська компанія, що спеціалізується на електронній комерції) та *Samsung Group* (південнокорейська група компаній, відома як виробник високотехнологічних компонентів, зокрема інтегральних мікросхем, телекомунікаційного обладнання та побутової техніки) [24; 27–28].

Висновки. Україна активно інтегрується у світовий ринок інтелектуальної власності. Відзначається позитивна динаміка кількості реєстрації ліцензійних договорів щодо розпоряджання майновими правами на об'єкти промислової власності, обсягів експорту роялті та інших послуг, пов'язаних з використанням інтелектуальної власності. Про тенденції зростання ефективності вищої освіти в Україні свідчить підвищення позиції у рейтингу *Bloomberg Innovation Index*, а також за критерієм «Наявність учених та інженерів» у рейтингу *Global Competitiveness Index*.

Враховуючи зацікавленість іноземних інвесторів у сфері інформаційних технологій, яка демонструє позитивну динаміку протягом останніх років, дослідження у зазначеному напрямі слід зосередити на пошуку механізмів подальшої активізації процесів інтеграції України у глобальний ринок інтелектуальної власності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Buritt, R., Christ, K. Industry 4.0 and environmental accounting: a new revolution? *Asian Journal of Sustainability and Social Responsibility*. 2016. Vol.1. P. 23-38.
2. Budanov V. Industry 4.0: socio-economic junctures. *Economic annals-XXI*. 2017. № 168. P. 33-37. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecchado_2017_168_8.
3. Інноваційна Україна 2020: національна доповідь; за заг. ред. В. М. Гейця та ін.; НАН України. Київ, 2015. 336 с.
4. Писаренко Т. В., Кваша Т. К. та ін. Стан інноваційної діяльності та діяльності у сфері трансферу технологій в Україні у 2017 році: аналітична довідка. Київ: УкрІНТЕІ, 2018. 98 с.
5. Репіна І. М. Трансформаційний аналіз та прогноз розвитку інноваційного підприємництва в Україні. *Економіка України*. 2018. № 11-12 (684-685). С. 19-28.
6. Гриценко О. А. Цифрова економіка: сучасні виклики для економістів та правознавців. *Економічна теорія та право*. 2018. № 2. С. 77-90.
7. Мазаракі А., Бойко М., Охріменко А. Форсайт розвитку національної туристичної системи. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2018. № 3. С. 5-22.
8. Мельниченко С. Ринок інформаційних технологій: реалії України. *Товари і ринки*. 2018. № 1. С. 5-15.
9. Дейнека Т. А. Соціально-економічні суперечності процесу глобалізації суспільства (політико-економічний аналіз): монографія. Київ: КНЕУ, 2018. 510 с.
10. Фоміна О. В. Концептуальні основи обліку венчурної діяльності. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 24. С. 12-16.
11. Мельник Т. М. Зовнішня торгівля послугами в контексті постіндустріального розвитку України. *Економіка України*. 2018. № 9. С. 26-36.
12. Доклад Генерального директора Ассамблеям ВОИС 2018 г. URL: <https://www.wipo.int/publications/ru/details.jsp?id=4353>.
13. Рейтинг *Innovation Index*. URL: <http://www.bloomberg.com/graphics/2015-innovative-countries>.
14. Звіт про глобальну конкурентоспроможність. URL: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2015-2016>.
15. The *Global Competitiveness Report 2017-2018*. URL: <http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017-2018.pdf>.

16. *European Innovation Scoreboard* 2017. URL: <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/24829>.
17. Статистична інформація «Витрати на виконання наукових досліджень і розробок за видами робіт» Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
18. *Science and Engineering Indicators* 2014. URL: <http://www.nsf.gov/statistics/seind14>.
19. What the Top Innovators Get Right. With careful attention to six key areas, companies can make the most of their R&D investment and outpace the competition. The 2018 Global Innovation 1000 study. URL: <https://www.strategy-business.com/feature/What-the-Top-Innovators-Get-Right?gko=e7cf9>.
20. Перспективи ринку венчурних і прямих інвестицій в Україні. URL: <https://www2.deloitte.com/ua/uk/pages/press-room/press-release/2018/prospects-of-venture-capital-and-direct-investment.html>.
21. Joint EPO-EUIPO study highlights economic benefits of IP for Europe. URL: <https://www.epo.org/news-issues/news/2016/20161025.html>.
22. Наукова та інноваційна діяльність України (2018). Статистичний збірник Державної служби статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publnauka_u.htm.
23. IT-сфера стала другою в Україні по експорту послуг. URL: <https://news.finance.ua/ru/news/-/437600/it-sfera-stala-vtoroj-v-ukraine-po-eksportu-uslug>.
24. Україна на першому місці в Європі з IT-аутсорсингу. URL: https://www.eduget.com/news/ukraina_na_pershomu_misci_v_ievropi_z_it-outsorsingu-1345.
25. Thought Leadership, Research, Business Insights. Офіційний сайт компанії Cisco. URL: <https://www.cisco.com/c/en/us/about/thought-leadership-business-insights.html>.
26. What Tech Industry Analysts are Saying About Oracle. Офіційний сайт компанії Oracle. URL: <https://www.oracle.com/corporate/analystrelations/reports/#services>.
27. Our Businesses. Офіційний сайт компанії Rakuten. URL: <https://global.rakuten.com/corp/about/company>.
28. Сфера бізнесу. Офіційний сайт групи компаній Samsung Group. URL: <https://www.samsung.com/ua/aboutsamsung/business-area/consumer-electronics>.

Стаття надійшла до редакції 07.02.2019.

Umantsiv H., Martyniv I. Global measurement of intellectual property development.

Background. The modern concept of the development of economy and society embodies the Fourth Industrial Revolution («Industry 4.0»), which is characterized by the transition from the usual automation of the production and use of information technology in production to the network of resources, information flows, objects and human. This increases the cost of research and innovation development processes that stimulate innovation in enterprises of all spheres and industries, promote the development of the intellectual property market, and increase the rates of export and import of royalties and other services related to the use of intellectual property.

Analysis of recent research and publications. Analyzing the work of scientists on the problems of the formation and development of intellectual property, it has been established that globalization factors have a significant impact on the dynamics and vector of processes associated with the development and use of objects, which is the result of creative activity. Problems of the formation and development of intellectual property in the context of globalization processes are investigated in the scientific works of such Ukrainian and foreign scientists as V. Heyets, O. Grytsenko, T. Deineka, M. Boyko, V. Budanov, R. Buritt, T. Kvasha, K. Christie, A. Mazaraki, T. Melnyk, S. Melnichenko, A. Ohrimenko, T. Pisarenko, I. Repina, O. Fomina.

Taking into account the constant transformation processes and the rapid development of the intellectual property sector, there is a need for constant research of the main tendencies of both world and domestic intellectual property markets, the place of indicators of global indices of Ukraine in the world rating, issues of financing innovative projects, capitalization of the results of intellectual activity in the intangible assets of enterprises, main indicators of commercialization of intellectual property objects.

The **aim** of the article is to study the main trends in the development of the intellectual property market in the global space.

Results. The analysis makes it possible to conclude that today the global trend is to increase the cost of research and development in order to create and further commercialization of scientific knowledge. There is an increase in not only absolute costs of research and development, but also relative, that is, their share in GDP. Based on the generalization and systematization of the results of the research of the Association «IT Ukraine» and the Office of Effective Regulation, the article concludes that Ukraine's information technology sector is the second largest export service sector, which accounts for 20 % of the total exports of services. There is a positive dynamics in the number of industrial designs, the volume of exports of knowledge-rich services and the growth of the number of international joint publications in Ukraine.

One of the ways to use intellectual property objects is licensing, which involves the full or partial transfer of property rights to intellectual property objects. The number of registered licensing agreements that make such relationships between business entities is also one of the indicators that reflects the situation on the intellectual property market. It was found that trade in intellectual property objects in the EU was resistant to economic crisis and showed growth.

Conclusion. The analysis makes it possible to conclude that Ukraine is actively integrating into the world intellectual property market. On the basis of the study of the peculiarities of the development of the field of intellectual property in our country, we can note a number of positive aspects in this area. These include, in particular, the growth of the indicator of the efficiency of higher education in Ukraine by the Bloomberg Innovation Index rating, raising the position of Ukraine on the criterion «Availability of scientists and engineers» in the Global Competitiveness Index, the positive dynamics of the number of industrial designs, the volume of exports of knowledgeable services and the growth of the number of international joint publications, increase in the number of trademark certificates issued to residents, increase of patent activity, and the Ukrainian sphere of information technologies demonstrates positive dynamics for many years.

Keywords: intellectual property, globalization, royalty, information technology.

REFERENCES

1. Buritt, R., & Christ, K. (2016). Industry 4.0 and environmental accounting: a new revolution? *Asian Journal of Sustainability and Social Responsibility*. (Vol.1), (pp. 23-38) [in English].
2. Budanov, V. (2017). Industry 4.0: socio-economic junctures. *Economic annals-XXI*, 168, 33-37. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecchado_2017_168_8 [in English].
3. *Innovacijna Ukrai'na 2020: nacional'na dopovid'* [Innovative Ukraine 2020: national report] (2015). V. M. Gejec' ta in. (Eds.). Kyi'v: NAN Ukrai'ny [in Ukrainian].
4. Pysarenko, T. V., Kvasha, T. K. et al. (2018). *Stan innovacijnoi' dijal'nosti ta dijal'nosti u sferi transferu tehnologij v Ukrai'ni u 2017 roci: analitychna dovidka* [The state of innovation activities and activities in the field of technology transfer in Ukraine in 2017: analytical reference]. Kyi'v: UkrINTEI [in Ukrainian].

5. Rjepina, I. M. (2018). Transformacijnyj analiz ta prognoz rozvytku innovacijnogo pidpryjemnyctva v Ukrai'na [Transformational analysis and forecast of the development of innovative entrepreneurship in Ukraine]. *Ekonomika Ukrai'ny – Ukraine economy*, 11-12 (684-685), 19-28 [in Ukrainian].
6. Grycenko, O. A. (2018). Cyfrova ekonomika: suchasni vyklyky dlja ekonomistiv ta pravoznavciv [Digital Economics: contemporary challenges for economists and lawyers]. *Ekonomichna teorija ta pravo – Economic theory and law*, 2, 77-90 [in Ukrainian].
7. Mazaraki, A., Bojko, M., & Ohrimenko, A. (2018). Forsajt rozvytku nacional'noi' turystychnoi' systemy [Foresight development of the national tourism system]. *Visnyk Kyi'vs'kogo nacional'nogo torgovel'no-ekonomichnogo universytetu – Herald of the Kyiv National University of Trade and Economics*, 3, 5-22 [in Ukrainian].
8. Mel'nychenko, S. (2018). Rynok informacijnyh tehnologij: realii' Ukrai'ny [Information technology market: the realities of Ukraine]. *Tovary i rynky – Goods and markets*, 1, 5-15 [in Ukrainian].
9. Dejneka, T. A. (2018). *Social'no-ekonomichni superechnosti procesu globalizacii' suspil'stva (polityko-ekonomichnyj analiz) [Socio-economic contradictions in the process of globalization of society (political and economic analysis)]*. Kyi'v: KNEU [in Ukrainian].
10. Fomina, O. V. (2017). Konceptual'ni osnovy obliku venchurnoi' dijal'nosti [The conceptual basis of accounting for venture capital activities]. *Investycii': praktyka ta dosvid – Investments: practice and experience*, 24, 12-16 [in Ukrainian].
11. Mel'nyk, T. M. (2018). Zovnishnja torgivlja poslugamy v konteksti postindustrial'nogo rozvytku Ukrai'ny [Foreign trade in services in the context of postindustrial development of Ukraine]. *Ekonomika Ukrai'ny – Ukraine economy*, 9, 26-36 [in Ukrainian].
12. Doklad General'nogo direktora Assamblejam VOIS 2018 g. [Report by the General Director to the WIPO Assemblies]. Retrieved from <https://www.wipo.int/publications/ru/details.jsp?id=4353> [in Russian].
13. Rejting *Innovation Index* [Innovation Index Rating] (2015). Retrieved from <http://www.bloomberg.com/graphics/2015-innovative-countries> [in Russian].
14. Zvit pro global'nu konkurentospromozhnist' [*Global Competitiveness Report*] (2016). Retrieved from <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2015-2016> [in Ukrainian].
15. The *Global Competitiveness Report 2017-2018*. Retrieved from <http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017-2018.pdf> [in English].
16. *European Innovation Scoreboard* (2017). Retrieved from <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/24829> [in English].
17. Statystychna informacija «Vytraty na vykonannja naukovykh doslidzhen' i rozrobok za vydamy robot» Derzhavnoi' sluzhby statystyky Ukrai'ny [Statistical information «Costs for research and development by types of work» of the State Statistics Service of Ukraine]. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
18. *Science and Engineering Indicators* (2014). Retrieved from <http://www.nsf.gov/statistics/seind14> [in English].
19. What the Top Innovators Get Right. With careful attention to six key areas, companies can make the most of their R&D investment and outpace the competition. The 2018 Global Innovation 1000 study (2018). Retrieved from <https://www.strategy-business.com/feature/What-the-Top-Innovators-Get-Right?gko=e7cf9> [in English].
20. Perspektyvy rynku venchurnykh i prjamykh investycij v Ukrai'ni [Prospects for the market of venture capital and direct investment in Ukraine]. Retrieved from <https://www2.deloitte.com/ua/uk/pages/press-room/press-release/2018/prospects-of-venture-capital-and-direct-investment.html> [in Ukrainian].

21. Joint EPO-EUIPO study highlights economic benefits of IP for Europe. Retrieved from <https://www.epo.org/news-issues/news/2016/20161025.html> [in English].
22. Naukova ta innovacijna dijal'nist' Ukrai'ny (2018) [Scientific and innovative activity of Ukraine]. *Statystychnyj zbirnyk Derzhavnoi' sluzhby statystyky Ukrai'ny – Statistical collection of the State Statistics Service of Ukraine*. Retrieved from http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publnauka_u.htm [in Ukrainian].
23. IT-sfera stala vtoroj v Ukraine po jeksportu uslug [The IT sphere became the second in Ukraine on export services]. (n.d.). *news.finance.ua*. Retrieved from <https://news.finance.ua/ru/news/-/437600/it-sfera-stala-vtoroj-v-ukraine-po-eksportu-uslug> [in Russian].
24. Ukrai'na na pershomu misci v Jevropi z IT-outsorsyngu [Ukraine is on the first place in Europe with IT outsourcing]. (n.d.). *eduguet.com*. Retrieved from https://www.eduguet.com/news/ukraina_na_pershomu_misci_v_ievropi_z_it-outsorsingu-1345 [in Ukrainian].
25. Thought Leadership, Research, Business Insights. Oficijnyj sajt kompanii' *Cisco* [Official site of the company *Cisco*]. (n.d.). *cisco.com*. Retrieved from <https://www.cisco.com/c/en/us/about/thought-leadership-business-insights.html> [in English].
26. What Tech Industry Analysts are Saying About Oracle. Oficijnyj sajt kompanii' *Oracle* [Oracle Official Site]. (n.d.). *oracle.com*. Retrieved from <https://www.oracle.com/corporate/analystrelations/reports/#services> [in English].
27. Our Businesses. Oficijnyj sajt kompanii' *Rakuten* [The official website of *Rakuten*]. (n.d.). *global.rakuten.com*. Retrieved from <https://global.rakuten.com/corp/about/company> [in English].
28. Sfera biznesu. Oficijnyj sajt grupy kompanij *Samsung Group* [The field of business. Official website of the group of companies *Samsung Group*]. (n.d.). *samsung.com.ua*. Retrieved from <https://www.samsung.com.ua/aboutsamsung/business-area/consumer-electronics> [in English].